

Code of Criminal Procedure Video 01 H part21

Marathi

आरोप ठरवनेची प्रक्रिया, अंतरगत बदल, समलगन आरोप आनी न्यायालीन प्रक्रिया, कलम 211-224 एक आरोप बदलनेची प्रक्रिया, चार्ज ओल्टरेशन, कलम 216-217 अक आरोप बदलनेचा अधिकार, कलम 216 जर सुरुवातीला आरोपी वर सदोष मनुष्य वधाचा, कल्पेबल होमिसाइड, कलम 304 आरोप ठेवला असेल, पड पुधिल पुराव्यान वरून तो खून, मरदर, कलम 302 असल्याचे सिद्ध जाले, तर न्यायाले आरोप बदलू शक्ते बी तारोप बदल्या नंतर साक्षिदारांना पुनह बोलावने, कलम 217 जर न्यायाले ने आरोप बदले, तर आरोपीला खालिल अधिकार आहे, फिर्यादी पक्षाने सादर केलेले साक्षिदारांना पुनह जेरबंदी साथी, क्रोसेक्जामिनेशन, बोलावने, बचा♦ साथी नवे पुरावे साधर करने, दोन समलगन आरोपांची प्रकरिया, जाउंडर ओफ चार्जेस, कलम 218 ते 224, अप स्वतंत्र गुण्या साथी स्वतंत्र आरोप आनी खटला, कलम 218, प्रतेक स्वतंत्र गुण्या साथी वेगया आरोप आनी स्वतंत्र खटला असला पाहिजे, हे आरोपी विरूद्ध न्याय टालने साथी आवश्यक आहे, उदाहर, जर एका द्या व्यक्ती ने एका खटल्याचोरी, थेफ्ट, केली आने दुस्या खटल्यात फसवनो, फ्रॉड, केली, तर दोनही खटल्यांची सुनावनी स्वतंत्रपणे केली जावी। बी, अपवाद, काही परिस्थितिं मधे समलगना आरोपांची परवांगी, कलम 219 ते 224। एक, एकाज प्रकार चे 3 गुन्हे, कलम 219। जर आरोपी ने एका वर्षा चा कालावधित एकाज प्रकार चे 3 गुन्हे केले, तर त्याला एकत्र खटल्यात सामिल करता येते। उदाहर, जर एकाद्या व्यक्ति ने बारा महिन्यांचा आत 3 वेला फसवणुकी चे 3 गुन्हे केले, तर सर्व गुन्हेची सुनावणी एकाज खटल्यात होव शक्ते। दोन तेका घटने जहलेले अनेग गुन्हे, कलम 220। जर अनेग गुन्हे एका घटने द्रम्यान घडले, तर त्यांची सुनावणी एकत्र केली जाव शक्ते। उदाहर, जर एकाध्या व्यक्तीने एकाध्या महिलेला पल्लुन नेवुन, किडनापिंग, बलादकार, रेप, करून, तीचा खून, मर्डर, केला, तर या सर्व गुन्हेची सुनावणी एकत्र केली जाव शक्ते। तीन एकाज कृत्यातुन अनेग गुन्हे, कलम दोन्शे एकवीस। जर एका कृती मुले एकापेक्षा जास्त कायद्यां से उलंघन जाले, तर आरोपी वर सर्व आरोप ठेवता येताग। उदाहर,

सारांशः

क्रिमिनल प्रक्रिया संहिता (Criminal Procedure Code) अंतर्गत आरोप ठरवणे, बदल करणे आणि समलग्न आरोप यांची प्रक्रियाः

1. आरोप बदलण्याची प्रक्रिया (कलम 216-217):

- **कलम 216:**
 - सुरुवातीला जर आरोपीवर **सदोष मनुष्यवध (कलम 304)** चा आरोप ठेवला गेला असेल, परंतु पुढील पुराव्यांवरून **खून (कलम 302)** सिद्ध झाला, तर **न्यायालय आरोप बदलू शक्ते.**
- **कलम 217:**

- जर आरोप बदलला गेला, तर आरोपीला:
 - फिर्यादी पक्षाच्या साक्षीदारांना पुन्हा जेरबंद करण्याचा अधिकार असतो.
 - बचावासाठी नवीन पुरावे सादर करता येतात.

2. समलग्न आरोपांची प्रक्रिया (कलम 218-224):

- कलम 218:
 - प्रत्येक स्वतंत्र गुन्ह्यासाठी वेगळा खटला असावा.
 - हे आरोपीविरुद्ध अन्याय टाळण्यासाठी आवश्यक आहे.
 - उदाहरण: जर एका व्यक्तीने चोरी (Theft) आणि फसवणूक (Fraud) केले असेल, तर दोन्ही खटल्यांची स्वतंत्र सुनावणी होईल.

3. समलग्न आरोपांना परवानगी (कलम 219-224):

- कलम 219:
 - जर एका वर्षात समान प्रकारचे 3 गुन्हे झाले असतील, तर त्यांची एकत्र सुनावणी होऊ शकते.
 - उदाहरण: जर एका व्यक्तीने 12 महिन्यांत 3 वेळा फसवणूक केली, तर त्या सर्व गुन्ह्यांची एकत्र सुनावणी केली जाते.
- कलम 220:
 - एका घटनेतील अनेक गुन्ह्यांची सुनावणी एकत्र करता येते.
 - उदाहरण: जर एका व्यक्तीने महिलेचे अपहरण (Kidnapping), बलात्कार (Rape) आणि खून (Murder) केला असेल, तर सर्व गुन्ह्यांची एकत्र सुनावणी केली जाते.
- कलम 221:
 - एका कृतीतून अनेक गुन्हे घडले असतील, तर सर्व आरोप लागू होऊ शकतात.
 - उदाहरण: जर एका व्यक्तीने फसवणूक, बनावट दस्तऐवज तयार करणे आणि सरकारी अधिकाऱ्यांची दिशाभूल करणे असे अनेक गुन्हे एकाच वेळी केले, तर त्याच्यावर सर्व आरोप ठेवले जातील.

4. न्यायिक सेवा परीक्षांसाठी महत्त्व:

- आरोप ठरवणे आणि न्यायसंगत सुनावणी करणे महत्त्वाचे आहे.
- पुराव्यांवर आधारित आरोप बदल करण्याचा अधिकार न्यायालयाकडे आहे.
- गुन्ह्याच्या प्रकारानुसार न्यायालय वेगवेगळे किंवा समलग्न खटले चालवू शकते.

5. महत्त्वाचे न्यायनिर्णय:

- कांतिलाल चंदुलाल मेहता विरुद्ध महाराष्ट्र राज्य (1979): स्पष्ट आणि ठोस आरोप निश्चित करणे आवश्यक आहे.
- महाराष्ट्र राज्य विरुद्ध सलमान खान (2002): नवीन पुरावे उपलब्ध झाल्यास, आरोप बदलता येऊ शकतात.

निष्कर्ष:

- आरोप ठरवणे, बदल करणे आणि समलग्न खटले चालवणे हा गुन्हेगारी न्यायप्रक्रियेचा महत्त्वाचा भाग आहे.
- जर गुन्हे एकाच प्रकारचे किंवा एकाच घटनेत घडले असतील, तर त्यांची एकत्र सुनावणी केली जाते.
- न्यायालयाला न्यायाची निष्पक्षता राखण्यासाठी स्वतंत्र खटले चालवण्याचाही अधिकार आहे.

प्रश्नमंजुषा:

प्रश्न 1:

कलम 216 नुसार न्यायालय कोणत्या परिस्थितीत आरोप बदलू शकते?

- ☒ (अ) जर नवीन पुराव्यांवरून अधिक गंभीर गुन्हा सिद्ध झाला तर
- ☐ (ब) फक्त आरोपी कबुली दिल्यास
- ☐ (क) न्यायालयाला वेळ वाचवायचा असल्यास
- ☐ (ड) पोलिसांनी आरोप मागे घेतल्यास

प्रश्न 2:

कलम 219 नुसार, किती समान गुन्हांची एकत्र सुनावणी करता येते?

- ☒ (अ) एका वर्षात 3 समान गुन्हे केल्यास
- ☐ (ब) फक्त 2 समान गुन्हांची एकत्र सुनावणी करता येते
- ☐ (क) 5 किंवा त्यापेक्षा जास्त गुन्हे असल्यास
- ☐ (ड) वेगवेगळ्या आरोपींनी गुन्हा केला असल्यास

प्रश्न 3:

जर एका व्यक्तीने एका घटनेदरम्यान एकापेक्षा जास्त गुन्हे केले असतील, तर कोणते कलम लागू होते?

✓ (अ) कलम 220 - सर्व गुन्हांची एकत्र सुनावणी करता येते

✗ (ब) कलम 218 - स्वतंत्र खटले आवश्यक

✗ (क) कलम 217 - आरोपीला कबुली देण्याचा आदेश दिला जातो

✗ (ड) कलम 302 - खुनाच्या गुन्हासाठी

प्रश्न 4:

कलम 221 नुसार, कोणत्या परिस्थितीत अनेक आरोप लागू होऊ शकतात?

✓ (अ) जर एका कृतीतून एकापेक्षा जास्त कायद्यांचे उल्लंघन झाले असेल

✗ (ब) फक्त आर्थिक गुन्हांमध्ये

✗ (क) फक्त सरकारी अधिकाऱ्यांविरुद्ध

✗ (ड) फक्त चोरीच्या प्रकरणांमध्ये